

Список использованных источников

1. Bar–Yam M., Bar–Yam Y., Kaput J., Rhoades K., Sweeney L. B., Changes in the Teaching and Learning Process in a Complex Education System – Complex Systems Perspectives on Education and the Education System, New England Complex System Institute solving problems of science and society, 2002.
2. Dewitt P., 10 Critical issues facing education, – Education: Issues & Innovations, January 23, 2014.
3. Haddad W. D., Challenges to educational system, – ICTs for Education: A Reference Handbook, vol.2, Analytical Review, 2015.
4. Heick T., 5 ways rapid technology change impacts education // Visual Teaching Alliance, 08.23.2012.
5. Staley D.J. & Trinkle D. A., Changing Landscape of Higher Education // Educause review, January 30, 2015.

Glovatskaya E. P., senior lecturer, Department of Philosophy, History and Political Science, Odessa National Economic University (Ukraine, Odessa), glov@ukr.net

The challenges of modernity to the higher education system

The article considers processes that require from the institute of education to correct its current tasks and change the order of its functioning. It concerns the issues of information technologies that make the flow of information avalanche-like and hampering the processing of information, the changing demands of the labor market at the background of reducing state support for education and globalization processes. Critical opinion is expressed about approach, which requires the development of a single standard of training, which in principle is impossible because of the individual characteristics of students. There is also skepticism about the elective system of disciplines, which results in insufficient attention to the social and humanitarian component of the education, responsible for communication skills, breadth of the world scope and critical thinking. Attention is paid to the changed image of the student, who has grown up and begun to travel. The conclusions formulate the skills and abilities that will be requested from specialists in the nearest future and put forward recommendations for their formation in universities.

Keywords: institute of education, challenges of modernity, quality of education, university, student, competition, job placement, market requirements.

Гловацька О. П., старший викладач кафедри філософії, історії та політології, Одеський національний економічний університет (Україна, Одеса), glov@ukr.net

Виклики сучасності системі вищої освіти

Розглянуті процеси, що вимагають від інституту освіти корекції поточних завдань і змін порядку функціонування. Порушені питання інформаційних технологій, що роблять потік інформації лавиноподібним і ускладнюють її обробку, змін у вимогах ринку праці на тлі зниження державної підтримки освіти і глобалізаційних процесів. Підлягає критиці підхід, що вимагає вироблення єдиного стандарту навчання, що в принципі неможливо через наявність в студентів індивідуальних особливостей. Також висловлюється скептичне ставлення до системи виборності дисциплін, результатом якої стає недостатня увага до соціогуманітарної складової освіти, відповідальної за комунікативні навички, широту кругозору і критичне мислення. Приділяється увага змінам у поведінці самого студента, – він подорослішав і почав подорожувати. У висновках сформульовані навички та вміння, які будуть найбільш питомими від фахівців в найближчому часі і висунуті рекомендації щодо їх формування в вузах.

Ключові слова: інститут освіти, виклики сучасності, якість освіти, вуз, студент, конкуренція, працевлаштування, вимоги ринку.

* * *

УДК 37.111.11

Тарабасова Л. Г.

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (Україна, Дніпро), forte-pianowww@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

Мета: дати теоретико-методологічне обґрунтування становлення ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку, умови та шляхи їх формування.

Розглядаються питання теоретичного обґрунтування положень та закономірностей становлення ціннісних орієнтацій в дошкільному віці.

Особистість визначають її цінності та ідеали – те, що вона вважає важливим, до чого прагне і які засоби обирає для досягнення мети.

Система ціннісних орієнтацій визначає змістову сторону спрямованості особистості і складає основу її відносин до навколишнього світу, до інших людей, до самої себе, основу світогляду і ядро мотивації життєвої активності, основу життєвої концепції і «філософії життя».

У дошкільному віці система цінностей дорослого є визначальною для формування ціннісних орієнтацій дитини. Отже, особистість педагога, батьків і система їх ціннісних орієнтацій є фундаментом для роботи щодо формування ціннісної сфери особистості дитини. Система становлення особистості на етапі дошкільного дитинства потребує врахування психолого-педагогічних передумов розвитку духовних орієнтирів в життєдіяльності дитини дошкільного віку, об'єднання зусиль та напрямів діяльності педагогів системи освіти та батьків у створенні соціокультурного розвивального середовища та адекватної психологічної атмосфери навколо проблеми становлення ціннісних орієнтацій дитини. Тому рішення проблеми становлення ціннісних орієнтирів розвитку дитини дошкільного віку в сучасному соціопросторі потребує посилення уваги суспільства до якості розвитку дитинства шляхом гуманізації соціокультурних впливів середовища, що відбуваються у взаємодії дитини з оточенням.

Висновки: особливість формування ціннісно-змістовної сфери дитини дошкільного віку потребує об'єднання спільних зусиль педагогів та батьків у створенні соціокультурного розвивального середовища та адекватного психолого-педагогічного супроводу навколо проблеми становлення ціннісних орієнтацій дитини.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, ціннісне ставлення, соціальне середовище, термінальні, інструментальні цінності.

Підвищена увага до ціннісного поля педагогів та формування ціннісно-змістовної сфери дітей – провідні тенденції розвитку сучасної освіти.

Виступаючи на VI форумі українських і польських науковців (14–16 вересня 2015 року) президент НАПН України В. Г. Кремінь окреслив своєрідний портрет людини, яку має готувати сучасна освіта. Це людина з інноваційним типом мислення; розвинена самодостатня особистість, що постійно навчається, готова до життя й успішних дій у суспільстві, патріот, особистість, якій притаманні загальнолюдські ціннісні орієнтири. Завдання формування у дитини високодуховної, ціннісної орієнтації розкрив і дійсний член НАПН, директор інституту проблем виховання НАПН України Іван Бех [6].

Функція освіти полягає у тому, щоб спрямувати процес формування ціннісно-змістовної сфери особистості в певне русло. Заклад дошкільної освіти – кваліфіковано як інститут соціалізації. Його основне призначення – навчати дитину основ науки життя. Очікування суспільства сьогодні пов'язані з формуванням життєздатної, гнучкої, свідомої творчої людини. Починати це слід із дошкільного дитинства, оскільки саме в цей віковий період закладається фундамент оптимістичного світобачення; формуються уявлення дитини про свої права та обов'язки, про себе минулого–теперішнього–завтрашнього; засвоюються моральні правила і норми, розвивається довільна поведінка.

Формування яких саме цінностей має сприяти освіта? Це питання є найбільш актуальним для дошкільної освіти, оскільки дитина дошкільного віку ще неспроможна зорієнтуватися в ціннісному полі сучасної культури, здійснювати усвідомлюваний вибір цінностей. У дошкільному віці система цінностей дорослого є визначальною для формування ціннісних орієнтацій дитини. Отже, особистість педагога і система його ціннісних орієнтацій є фундаментом для роботи щодо формування ціннісної сфери особистості дитини. Ціннісні орієнтації особистості є важливою сферою

досліджень багатьох наук про людину: філософії, педагогіки, психології, соціології тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування ціннісних орієнтацій особистості присвячено роботи класиків зарубіжної та вітчизняної науки, теорії яких ґрунтуються на понятті «особистість», оскільки ціннісні орієнтації нерозривно пов'язані з визначенням поведінки людини.

Це питання свого часу розглядали такі видатні філософи як Аристотель, Фома Аквінський, Іммануїл Кант та інші.

Сучасні психологи, філософи і соціологи приділяють значну увагу формуванню та розвитку ціннісних орієнтацій як компонента структури особистості, що характеризує спрямованість і зміст активності індивіда, визначає ставлення людини до навколишнього світу, до себе, надає сенсу її особистісним позиціям, поведінці, вчинкам.

Аналіз опрацьованого матеріалу дозволив констатувати, що однією з провідних тенденцій розвитку освітньої ситуації сьогодення стає перехід до ціннісної парадигми (Г. Балл, М. Боришевський, М. Богуславський, В. Караковський, Г. Корнетов, С. Максименко, З. Равкін, В. Сластьонін та ін.), який засвідчує підвищену увагу до формування ціннісно-змістової сфери людини. Спрямовані дослідницької роботи співробітників лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України відповідає сучасним тенденціям розвитку психологічної науки з огляду на посилення уваги дослідників до проблем становлення творчої особистості, що здатна проявити та регулювати свою життєву активність на основі сутнісних ціннісних орієнтацій, вектор виміру яких – відповідність духовності та нормам моралі [5].

Гуманістична парадигма в освіті проголошує використання дитиною у поведінці та діяльності системи духовно-моральних цінностей, в яку вона включена (Ш. А. Амонашвілі, Л. С. Виготський, І. Д. Бех та інші). Передусім це стосується формування в дітей відкритості до світу людей, виховання навичок соціальної поведінки, усвідомленого ставлення до себе як вільної самостійної особистості та до своїх обов'язків, що визначаються зв'язками з іншими людьми, формуванням готовності до сприймання соціальної інформації, вихованням співчуття, співпереживання, бажання пізнавати людей, робити добрі вчинки. Для формування гуманістичної позиції необхідне позитивне прийняття себе та інших людей, оптимістичне світосприйняття.

Науковці стверджують, що з першого періоду онтогенезу людини, в дитинстві, відбувається формування підвалин ціннісних уявлень, очікувань, смислів, цінностей. В. Чудновський підкреслює, що формування ціннісно-змістової сфери – не якийсь визначений етап розвитку людини, цей процес перетворення ціннісних орієнтацій є наскрізним», від «прокреслює» все життя людини від народження до глибокої старості, який вступає у складну взаємодію з віковими особливостями і середовищними факторами. Ціннісна структура особистості є результатом процесів, з одного боку, засвоєння суспільних цінностей, моральних норм, ролей, а з другого – становлення особистісного «Я», самосвідомості людини. Особистість є динамічною системою і знаходиться в стані безперервної зміни та

розвитку. В процесі такого особистісного становлення поступово все більшого значення набувають її внутрішні рушійні сили, які дозволяють людині більш самостійно визначати задачі та напрямки власного розвитку. Система ціннісних орієнтацій особистості виступає в якості регулятора та механізму такого розвитку, визначаючи форму реалізації намічених цілей та постановку нових значущих цілей. Досягнутий рівень розвитку особистості поступово створює все нові підґрунтя для розвитку та вдосконалення системи її ціннісних орієнтацій. Оскільки цінності представляють внутрішній світ особистості і є характеристикою сфери свідомості та невід'ємною ознакою зростаючих можливостей дитини у нарощуванні якостей свідомого життя, важливим завданням сучасної психолого-педагогічної науки постає вивчення передумов, чинників, тенденцій і закономірностей становлення ціннісних орієнтацій в дошкільному віці, виявлення шляхів оптимізації ціннісних пошуків дошкільників.

Специфіка становлення особистості на етапі дошкільного дитинства потребує врахування психолого-педагогічних передумов розвитку духовних орієнтирів в життєдіяльності дитини дошкільного віку, об'єднання зусиль та напрямів діяльності системи освіти та батьків у створенні соціокультурного розвивального середовища та адекватної психологічної атмосфери навколо проблеми становлення ціннісних орієнтацій дитини. Тому рішення проблеми становлення ціннісних орієнтирів розвитку дитини дошкільного віку в сучасному соціопросторі потребує посилення уваги суспільства до якості розвитку дитинства шляхом гуманізації соціокультурних впливів середовища, що відбуваються у взаємодії дитини з оточенням. Гуманізація відносин – це піднесення особистісної гідності людини: сприймання і ставлення до неї як до найвищої життєвої цінності [4]. Саме за цих умов кожна дитина має можливість привласнити історично-культурний досвід людства, отримує особистий досвід активності у прояві своєї індивідуальності, реалізує свої можливості, потенційні внутрішні ресурси та здібності, стає творчою особистістю, навчається регулювати власну діяльність та поведінку на основі суспільно значущих орієнтирів. Соціальне середовище є саме тією умовою, яка визначає, чи перейде ця потенційна можливість у засвоєнні дитиною ціннісних орієнтацій в реальний формат її життєдіяльності. Соціальне середовище показує якою мірою психологічний феномен ціннісних орієнтацій дитини із потенціальних можливостей перетворюється у дійсність, вказуючи на його головну функцію – бути регулятором життєвої активності.

Як зазначав Л. Виготський, вирішальну закономірність у психічному житті і зовнішній поведінці дитини визначає спілкування з дорослим. Джерело психічного розвитку знаходиться не всередині дитини, а в її стосунках з дорослими. Саме вони є органічною необхідною умовою її людського розвитку. Дитина не може жити і розвиватись поза суспільством, вона споконвічно включена в суспільні відносини, і чим молодша дитина, там більш соціально істотою вона є. Очевидно, що таке розуміння психічного розвитку висуває на перший план спілкування дитини з близькими дорослими в сім'ї. Саме в сім'ї створюється найкраща можливість забезпечити гармонію в системі «дитина –

навколишній світ», яка слугуватиме запорукою реалізації дитиною свого внутрішнього світу, йдучи шляхом саморозвитку, самобутньої реалізації. Сім'я таїть в собі великі можливості виховного впливу на дитину, є гарантом її соціалізації особистісного росту [1].

Дослідження життєвих цінностей батьків показали, що верхні позиції у систематизації системи цінностей займають такі: здоров'я, щасливе сімейне життя, життєва мудрість, матеріально забезпечене життя, любов, вихованість, незалежність, працелюбність. А найменш значимими ціннісними орієнтирами виступили етичні та альтруїстичні цінності, що свідчить про зниження морально-духовного потенціалу в родинному вихованні. Найважливішим для своєї дитини батьки вважають, у першу чергу, високий рівень інтелектуального розвитку, на друге місце ставлять фізичне здоров'я, а вже потім, цілеспрямованість, доброту, чуйність.

Ціннісні орієнтири – важлива характеристика розвитку дитини. У них відбивається рівень суб'єктивної активності малюка і ступінь дорослішання та гармонізації всіх його психологічних надбань, що зовні проявляються в поведінці, взаєминах з іншими людьми, у пізнавальній, предметно-практичній та ігровій діяльності. Саме тому, забезпечення належного психолого-педагогічного супроводу процесу становлення ціннісних орієнтирів дитини в умовах закладу дошкільної освіти і в родині належить до найважливіших завдань виховання.

Процес активного привласнення культурних надбань людства є природним для дошкільного дитинства. Та для його розгортання необхідні допоміжні «культурні засоби». Одним з них є ігрова роль, завдяки сюжетно-рольовій грі, дитина приймає систему ціннісних уявлень про навколишній світ, ставлень до себе та життєвого простору, що її оточує. У процесі активного розігрування ролей та відтворення сюжету гри, дитина вчиться самостійно підпорядковувати свою поведінку ігровим вимогам: налагоджувати взаємодію, радіти успіху, підтримувати, захищати партнера по грі, скеровувати власну та спільну діяльність, збагачувати сюжет, співпереживати. Тобто, навчається діяти відповідно до моральних норм та загальнолюдських цінностей.

Серед цінностей, які засвоює дитина, розрізняють термінальні (цінності-цілі) та інструментальні (цінності-засоби). Термінальні цінності – це певні кінцеві цілі, на досягнення яких людина спрямовує свою діяльність. У старших дошкільнят досліджувалися такі термінальні цінності: родина, щастя, здоров'я, дружба, краса природи, краса мистецтва, краса техніки, зовнішня краса, гроші.

Інструментальні цінності – принципи діяльності людини, що характеризують шляхи, які вона обирає для досягнення мети. Вивчалися такі інструментальні цінності: співпереживання, самостійність, творчість, допитливість, цілеспрямованість, впевненість, сміливість, наполегливість.

Під час ігрової діяльності діти вступають у реальні й ігрові стосунки. Спостерігаючи за ними, педагог (психолог) може визначити, які термінальні цінності актуальні для його вихованців, проаналізувати прояви інструментальних цінностей, що спрямовують поведінку дітей, з'ясувати рівень засвоєння дошкільниками ціннісних орієнтирів.

Процес засвоєння дошкільниками базових цінностей відбувається в умовах «предметних ситуацій», під

час спілкування з дітьми та дорослими, виконання нескладних обов'язків із самообслуговування. Насамперед йдеться про формування початкових уявлень про добро і зло, правдивість і брехливість, чуйність і жорстокість, щедрість і жадібність тощо.

Через вікові особливості дошкільники ще не можуть у повному обсязі сприйняти сформовані в соціумі культурні норми, цінності та ставлення до світу природи, предметів, оточення. Соціальне середовище надто складне для них, їм ще не під силу самостійно осмислити його. Дошкільникам необхідно побачити, виявити, випробувати ті чи інші відносини. Лише за умови, що ставлення дорослих до навколишнього світу проявляється яскраво та виражено, бо дошкільники бачать його майже предметно, можна вважати, що дорослі представили їм культуру життя з усіма його цінностями.

Для співвідношення себе зі світом, дошкільники спираються на знання, досвід, оцінки, цінності, зразки поведінки свого мікросередовища, де важливу роль відіграють дорослі, і насамперед, батьки.

На формування ціннісних орієнтацій дошкільників впливають методи: роз'яснення, приклад, навіювання, переконання, вправи, оцінювання та інші.

Складовими ціннісних орієнтацій є ціннісне ставлення до:

– *природи, життя, що інтегрує в собі такі утворення, як:*

- визнання права на життя кожної істоти;
- бережне ставлення до будь-яких проявів життя;
- сприймання життя в усій його різноманітності, усіх його проявах і формах;

– *рукотворного світу* – розуміння того, що предмети створені завдяки праці людини, до них слід бережливо ставитися, розуміння їх корисності в житті людини, отримання насолоди від сприймання рукотворного світу;

– *людини* – прийняття людини як цінності, повага до її автономії, самопочуття, інтересів [3].

Специфічність усвідомлення дітьми дошкільного віку об'єктів, явищ дійсності як цінностей припускає наявність особливих психологічних механізмів їхнього освоєння. Предметом психологічного аналізу в цьому випадку виступає такий вид психічної діяльності, як оцінювальна діяльність дошкільника, спрямована не тільки на сприйняття й освоєння об'єктивно змістовної сторони предмета, явищ, але й на оцінку їхніх властивостей з погляду необхідності, корисності, приємності тощо. Внаслідок відбувається усвідомлення дитиною старшого дошкільного віку цінності об'єктів навколишнього світу і тим самим формується особливий вид відносин до них – ціннісне відношення. Сформованість ціннісного відношення актуалізує прояв свідомої активності дошкільника в спілкуванні та різних специфічно дитячих видах діяльності.

Аналітична перевірка зв'язків між вказаними структурними характеристиками ціннісних орієнтацій дитини дошкільного віку вказує на неузгодженість та когнітивний конфлікт між емоційною, когнітивною та регулятивною складовою цінностей дітей. Виявлено (за матеріалами К. Карасьової, І. Карабаєвої, Л. Соловйової), що найбільш важливими для себе діти в основному називають ті цінності, які можуть найкраще пояснити. Це відноситься до термінальних цінностей

(родина, щастя, здоров'я, дружба, краса природи, краса мистецтва, краса техніки, зовнішня краса, творчість, гроші). Однак, дуже специфічним є вираження інструментальних (операційних) цінностей. Тільки наявність в життєдіяльності дитини досвіду та практики прояву співпереживання, самостійності, допитливості, цілеспрямованості, впевненості, сміливості, наполегливості, надає дитині можливість вибрати їх в ієрархії цінностей, хоча зміст й пояснення (тлумачення відповідних слів) не є повним, змістовним [5].

Висновки. Аналітичний огляд опрацьованого матеріалу засвідчує підвищену увагу до проблеми формування ціннісно-змістовної сфери людини. Очікування суспільства сьогодні пов'язані з формуванням життєздатної гнучкої свідомої творчої людини. Починати це слід із дошкільного дитинства, оскільки саме в цей віковий період закладається фундамент оптимістичного становлення ціннісних орієнтирів потребує об'єднання зусиль педагогів та батьків у створенні соціокультурного розвивального середовища та адекватної психологічної атмосфери навколо проблеми, посилення уваги суспільства до якості розвитку дитинства шляхом гуманізації соціокультурного середовища.

Список використаних джерел

1. Выготский Л. С. Реальные формы социального поведения / Психология личности в трудах отечественных психологов. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 480 с.
2. Гурковська Т. Особливості ціннісної сфери педагогів–«дослідників» // Практичний психолог: дитячий садок. – 2014. – №5.
3. Карабаєва І. Дитяче свято як засіб формування ціннісних орієнтацій дослідників // Практичний психолог: дитячий садок. – 2014. – №2. – С.27.
4. Максименко С. Д. Особистість: проблема структури (генетичний аспект) / С. Д. Максименко // Актуальні проблеми сучасної психології: наук. записки ін-ту психології імені Г. С. Костюка АПН України; [за ред. акад. С. Д. Максименка]. – К.: Нора–друк, 2003. – Вып.23. – С.3–14.
5. Піроженко Т., Ладивір С., Карасьова К., Соловійова Л. Методичні засади вивчення ціннісних орієнтацій дитини старшого дошкільного віку / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, К. В. Карасьова, Л. І. Соловійова // зб. Наук. пр. інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України: проблеми загальної та педагогічної психології; [за ред. С. Д. Максименка]. – К.: «Гнозис», 2011. – Т.XIII. – Ч.1. – С.307–317.
6. Проценко О., Журлакова Ю. Освіта для сучасності: Європейські стандарти, репортаж з українсько-польського наукового форуму // Дошкільне виховання. – 2015. – №11. – С.4–5.

References

1. Vygotskij L. S. Real'nye formy social'nogo povedenija / Psihologija lichnosti v trudah otechestvennyh psihologov. – SPb.: Izdatel'stvo «Piter», 2000. – 480 s.
2. Gurkov's'ka T. Osoblyvosti cinnisnoi' sfery pedagogiv–«doskyl'nykiv» // Praktichnyj psiholog: dytjachyj sadok. – 2014. – №5.
3. Karabajeva I. Dytjache svjato jak zasib formuvannja cinnisnyh orijentacij doskyl'nykiv // Praktichnyj psiholog: dytjachyj sadok. – 2014. – №2. – S.27.
4. Maksymenko S. D. Osobystist': problema struktury (genetychnyj aspekt) / S. D. Maksymenko // Aktual'ni problemy suchasnoi' psihologii': nauk. zapysky in-tu psihologii' imeni G. S. Kostjuka APN Ukrainy; (za red. akad. S. D. Maksymenka). – K.: Nora–druk, 2003. – Vyp.23. – S.3–14.
5. Pirozhenko T., Ladyvir S., Karas'ova K., Solovjova L. Metodichni zasady vyvchennja cinnisnyh orijentacij dytyny starshogo doskyl'nogo viku / T. O. Pirozhenko, S. O. Ladyvir, K. V. Karas'ova, L. I. Solovjova // zb. Naук. pr. instytutu psihologii' imeni G. S. Kostjuka NAPN Ukrainy: problemy zagal'noi' ta pedagogichnoi' psihologii'; [za red. S. D. Maksymenka]. – K.: «Gnozis», 2011. – T.XIII. – Ч.1. – S.307–317.

6. Procenko O., Zhurlakova Ju. Osvita dlja suchasnosti: Jevropejs'ki standarty, reportazh z ukrai'ns'ko-pol's'kogo naukovogo forumu // Doshkil'ne vyhovannja. – 2015. – №11. – S.4–5.

Tarabasova L. G., Candidate of Philosophy, Associate Professor, Assistant Professor of the Department of Preschool and Primary Education of the Communal Institution of Higher Education «Dneprovskaya Academy of Continuing Education» of the Dnepropetrovsk Regional Council» (Ukraine, Dnipro), forte-pianowww@ukr.net

Formation of valuable priority orientations of the personality of the preschool

Purpose: to give a theoretical and methodological justification for the formation of value orientations in preschool children, conditions and ways of their formation.

The article deals with the issues of theoretical substantiation of the positions and laws of the formation of value orientations in the preschool age.

Personality determines its values and ideals – what it considers important, what it seeks to and what means it uses to achieve the goal.

The system of value orientations determines the content side of the personality's orientation and forms the basis of its relations to the environment, to other people, to itself, the basis of the world outlook and the core of the motivation for vital activity, the basis of the life concept and the «philosophy of life».

At the preschool age, the adult values system is the determining factor for the formation of the child's value orientations. So, the personality of the teacher, parents and the system of their value orientations is the foundation for work on the formation of the value sphere of the child's personality. The system of personality formation at the stage of preschool childhood requires taking into account the psychological and pedagogical prerequisites for the development of spiritual orientations in the life activity of a child of preschool age, combining the efforts and directions of activity of educators of the education system and parents in creating a sociocultural developing environment and an adequate psychological atmosphere around the problem of the formation of the child's value orientations. Therefore, the solution of the problem of the formation of value orientations for the development of a child in preschool age in the contemporary sociosphere requires the increased attention of society to the quality of childhood development through the humanization of the sociocultural influences of the environment that occur in the child's interaction with others.

Conclusion: the peculiarity of the formation of the value-content sphere of preschool-age children requires the unification of the joint efforts of teachers and parents in creating a sociocultural environment and adequate psychological and pedagogical support around the problem of the formation of the child's value orientations.

Keywords: value orientations, value attitude, social environment, terminal, instrumental values.

* * *

УДК 378.147+614.253.4

Струк О. А.,

кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри фармації, Івано-Франківський національний медичний університет (Україна, Івано-Франківськ), sanichka5@gmail.com

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ПРОВІЗОРІВ ЗДОБУТОЮ ОСВІТОЮ

Проблема підготовки молоді до професійного самовизначення в умовах сучасної ринкової економіки є значущою наслідком для молоді людини та її сім'ї. Випускник школи вибирає не просто спеціальність, а в умовах економічної нестабільності – потребує професію на ринку праці, соціальні гарантії та власне місце у суспільстві. Важливою передумовою у свідомому виборі професії відіграють інтереси, прагнення, орієнтація, здібності, професійні плани, ідеали та переконання. Вибір професії є одним з найважливіших стратегічних рішень у житті людини. У формуванні компетентного спеціаліста у галузі фармації відіграє роль мотивація вибору професійної орієнтації та навчання. Правильний вибір фаху людиною згодом залишає відбиток на ставленні до професійних обов'язків і прав. Метою нашої роботи було визначення факторів, які впливали на вибір професії провізора та задоволеність професійною діяльністю в сучасних умовах розвитку фармацевтичної галузі для вдосконалення підготовки фахівців фармації.

Ми визначили пріоритетні чинники професійного вибору майбутніх провізорів: бажання допомогати людям, мрія працювати у фармацевтичній сфері, а основним фактором є вибір на користь задоволення особистих потреб (матеріальний фактор). У формуванні компетентного спеціаліста у фармацевтичній галузі важливе місце посідає пріоритетність мотивів вибору професії. Найголовніший фактор вибору професії «матеріальний